

INITIATIEFVOORSTEL VOEDSEL VAN ONSZELF

VAN

NAAR

Inhoudsopgave

INITIATIEFVOORSTEL VOEDSEL VAN ONSZELF	1
Samenvatting.....	3
Waarom dit initiatiefvoorstel?	3
Wat gaan we doen?.....	3
Hoe doen we dat?	3
Wat is dan het resultaat?	3
De gemeente Alphen aan den Rijn (zie ook bijlage II)	3
De Voedselbank.....	3
Het coalitieakkoord	4
Uitvoering van het Coalitieakkoord 2022-2026	4
Buitengewoon waardevol buitengebied	4
Van onderzoeksraad naar programmabouwstenen	4
Nieuwe initiatieven voor Voedsel, vezels en groen van Eigen Land	5
Lopende initiatieven voor Voedsel, vezels en groen van Eigen Land.....	5
Wat is Herenboeren Groene Hart?.....	5
Wat wil Herenboeren Groene Hart realiseren naast voedsel produceren?.....	5
De proef.....	6
Casus.....	6
Conclusie.....	8
Beoogd maatschappelijk resultaat.....	8
Raadsbesluit	8
Bijlage I: De landelijke feiten en definities	10
Armoede.....	10
Schulden	10
Bijstand.....	10
Gezondheidsproblemen	10
Samenvattend.....	11
Bijlage II: De gemeente Alphen aan den Rijn	12
Bestaanszekerheid	12
Kansen op de arbeidsmarkt.....	12
De jeugd heeft de toekomst	12
Onmisbare ondernemers.....	12
Rijnvicus.....	12
Hulp bij geldzorgen	13
Hulp op maat	13

Samenvatting

Waarom dit initiatiefvoorstel?

We doen dit voor onze inwoners die 's morgens opstaan en gebukt gaan onder geldzorgen en daardoor nauwelijks nog kunnen functioneren. Die schaamte voelen, nauwelijks nog ergens komen en sociaal geïsoleerd raken. Die zijn/haar kinderen niet elke ochtend een ontbijt of warme maaltijd kan bieden. Ook dat zijn onze inwoners en die mogen we niet in de kou laten staan! (zie bijlage 1).

Met dit initiatiefvoorstel willen de indieners ook graag het onderwerp 'voedsel van onszelf' op de agenda zetten. Het doel van dit voorstel is om te onderzoeken hoe we als gemeente kunnen bijdragen aan het bevorderen van lokaal geproduceerd voedsel, waarbij de traditionele bedrijfsvoering wordt vervangen door meer participatieve concepten, waarbij genoemde inwoners meer zelf betrokken zijn en dus dichterbij de voedselproductie komen te staan.

Wat gaan we doen?

In onze gemeente zijn er veel mogelijkheden om lokaal voedsel te produceren. Denk bijvoorbeeld aan stadslandbouw, volkstuinen en lokale boeren. Door het bevorderen van lokaal geproduceerd voedsel kunnen we bijdragen aan een duurzamere voedselvoorziening en het versterken van de lokale economie. We kennen allemaal het Herenboeren initiatief. De Herenboerderij gemeenschap is een afspiegeling van de samenleving. Dat betekent dat binnen het ledenbestand ook personen met een afstand tot de arbeidsmarkt welkom zijn. Door deze samenwerking, zoals benoemd in dit initiatiefvoorstel, tot stand te brengen ontstaat een gewenste samenwerking tussen Herenboeren en eerder genoemde inwoners.

We kennen allemaal het gezegde: "het mes snijdt aan twee kanten". Vrij vertaald: het levert dubbel voordeel op. En dat is nu precies de bedoeling van dit initiatiefvoorstel.

Hoe doen we dat?

Praktisch betekent dit dat we inwoners met een bijstandsuitkering laten meedoen met het Herenboeren initiatief (De proef) waarbij de traditionele bedrijfsvoering wordt vervangen door meer participatieve concepten, waarbij inwoners meer zelf betrokken zijn en dus dichterbij de voedselproductie komen te staan.

Wat is dan het resultaat?

Naast het bevorderen van lokaal geproduceerd voedsel kunnen we bijdragen aan een duurzamere voedselvoorziening en het versterken van de lokale economie. De kwaliteit van leven van eerder genoemde inwoners te verbeteren en mentaal of lichamelijk beter te laten voelen. We geven deze inwoners perspectief en blijven naast ze staan, reiken ze de helpende hand. Maar bovenal hopen we dat dit initiatiefvoorstel ervoor zorgt dat problematiek minder bevoogdend, bestraffend, kleinerend zal zijn en vooral meer ondersteunend, emanciperend en versterkend. De kwaliteit van leven te verbeteren en mentaal of lichamelijk beter te voelen. Dit meedoen geeft eigenwaarde en laat mensen weer leven, in plaats van overleven.

De gemeente Alphen aan den Rijn (zie ook bijlage II)

De Voedselbank

Voor de gemeente Alphen aan den Rijn betekent dit dat er enkele duizenden inwoners zijn die niet of met grote moeite rond moeten komen. Zo maakten vorig jaar nog rond 196 klanten gebruik van de voedselbank. (bron: jaarverslag 2021 voedselbank).

Hoewel de economische omstandigheden blijkens berichten van overheid, CBS en media steeds verder verbeteren, heeft dat in 2021 wederom niet gezorgd voor afname van het aantal klanten. Daar waar vanwege de coronacrisis een stijging van het aantal klanten werd verwacht, zagen wij daar tot einde 2021 nog niets van terug. Het aantal klanten bleef in 2021 nagenoeg gelijk met 196

klanten aan het einde van het jaar tegenover 201 eind 2020. Tussentijds waren er natuurlijk wel wat schommelingen maar het gemiddelde bleef eveneens in de buurt van deze 196 klanten steken.

Wellicht dat het aantal zal gaan stijgen als de overheidsmaatregelen in 2023 ten einde komen. Daarnaast hebben wij het idee dat wij jammer genoeg lang niet alle mensen bereiken die krachtens de toekenningscriteria aanspraak zouden kunnen maken op een voedselpakket. Met name alleenstaande ouderen, die rond moeten komen van AOW en een marginaal pensioen, nemen nog niet het initiatief een pakket aan te vragen. Schaamte en trots is nog te groot en dat is jammer.

Nog steeds constateren we dat een vaste basis van het klantenbestand zeer lang van de Voedselbankhulp gebruik moet maken. Periodes van 7 jaar en langer voordat de schuldenproblematiek is opgelost zijn geen uitzondering. Sinds 2022 zijn de normen voor toetreding iets verruimd, zodat nog meer mensen gebruik kunnen maken van onze voedselhulp.

In het goed bedoelde streven om armoede een halt toe te roepen, komen vele organisaties met maatregelen die de armoede bestrijden, maar die veel meer moeten worden gezien als tijdelijke hulp en diagnosebestrijding. De Voedselbank is uiteraard géén structurele oplossing, een kleine verhoging van de uitkeringen zal armoede nauwelijks oplossen, en ook liefdadigheid is géén oplossing. Er moet gedacht worden aan een 'totaalpakket' van oplossingen.

Schuldenproblematiek krijgt meer en meer een gezicht. In onze gemeente is een toenemend gebruik van de bijzondere bijstand, de overige minimaregelingen en de vraag naar schuldhelpverlening. Onacceptabele cijfers!

Naast de voorzieningen voor minima die we al kennen, met een verzachtend karakter, is het goed ook te kijken naar andere middelen die meer perspectief bieden voor de toekomst en op z'n minst ook preventief werken.

Het coalitieakkoord

In het coalitieakkoord wordt het belang van de landbouw als voedselleverancier én beheerder van het landschap onderkend. Daarbij wordt het buitengebied gezien als economische motor van het landschap. Onderzoek naar "Voedsel van Eigen Land", is interessant om te kijken in hoeverre Alphen aan den Rijn al in staat is de provinciale ambitie van 80% voedsel van eigen land te halen. Ook kan de gemeente kijken naar het eigen inkoopbeleid voor voedsel. En juist daar past het "Herenboeren" initiatief en andere lokale initiatieven zoals verderop verwoord in dit initiatiefvoorstel.

Uitvoering van het Coalitieakkoord 2022-2026

[Buitengewoon waardevol buitengebied](#)

Met het coalitieakkoord 2022-2026 Zichtbaar en dichtbij wil het college het groenblauwe karakter van de gemeente op de kaart zetten. In het coalitieakkoord wordt het belang van de landbouw als voedselleverancier én beheerder van het landschap onderkend. Daarbij wordt het buitengebied gezien als economische motor van het landschap.

In het stimuleren van innovatie, recreatie en het verbeteren van de biodiversiteit, ziet de coalitie dat er sterk moet worden ingezet op samenwerking en participatie met inwoners, organisaties en ondernemers. In dit voorliggende programma wordt aangegeven op welke wijze, met welke processen en projecten we als gemeente aan de slag zijn en gaan, om te werken aan de toekomstbestendigheid van ons buitengebied.

[Van onderzoeksrad naar programmabouwstenen](#)

In het onderzoek Buitengewoon Buitengebied is gewerkt met het Rad van het Buitengebied. Voor elk van de elf thema's in het rad kwam uit het onderzoek een aantal resultaten, tips en aanbevelingen. In totaal zijn er in Buitengewoon Buitengebied zo'n 54 aanbevelingen gedaan. Deze zijn voor zover mogelijk ondergebracht bij bestaande programma's en processen binnen de gemeentelijke activiteiten.

[Nieuwe initiatieven voor Voedsel, vezels en groen van Eigen Land](#)

Onderzoek Voedsel van Eigen Land, is het interessant om te kijken in hoeverre Alphen aan den Rijn al in staat is de provinciale ambitie van 80% voedsel van eigen land te halen. Dit kan ook een beeld geven van de uitdagingen van voedselproductie in relatie tot klimaat- en milieu-opgaven. Tevens kan dit onderzoek bijdragen aan het bevorderen van stadslandbouw en korte ketens, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een platform voor lokaal voedsel, een verkiezing Streekproduct van het jaar of het inrichten van verkooppunten van lokaal voedsel en andere lokale initiatieven. Ook kan de gemeente kijken naar het eigen inkoopbeleid voor voedsel.

[Lopende initiatieven voor Voedsel, vezels en groen van Eigen Land](#)

Nieuwe vormen van bedrijfsvoering ontstaan waar de traditionele bedrijfsvoering geen goed rendement meer oplevert. Denk bijvoorbeeld aan percelen die door verzilting, bodemdaling of milieu-eisen daar niet geschikt meer voor zijn. Ook kan gedacht worden aan nieuwe voedseltrends, zoals voedselbossen, Herenboeren en andere lokale initiatieven, waarbij de traditionele bedrijfsvoering wordt vervangen door meer participatieve concepten, waarbij inwoners meer zelf betrokken zijn en dus dichter bij de voedselproductie komen te staan.

Wat is Herenboeren Groene Hart?

Herenboeren Groene Hart (HBGH) verkent mogelijkheden om te komen tot een circulair, kleinschalig gemengd boerenbedrijf (Herenboerderij). Het doel is eerlijk geproduceerd voedsel toegankelijk te maken voor de individuele burger. Eerlijk geproduceerd voedsel houdt in geen kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen, oog voor dierenwelzijn, bescherming en herstel van natuur en biodiversiteit.

De herenboerderij is eigendom van de coöperatie van ongeveer 200 huishoudens /leden/ gezin. De investerings- en exploitatiekosten worden gedragen door de leden van de coöperatie. Ieder lid draagt eenmalig een bedrag van € 2500,- bij (voor één persoonshuishoudens is dat € 1250,-); dit bedrag worden gebruikt als investerings- kapitaal. Elk lid neemt wekelijks één of meerdere pakketten aardappels/ groente/ fruit/ eieren/vlees af ad € 8,-/€ 13,- (vegetarisch/niet-vegetarisch) per pakket. Dit bedrag komt voort uit de exploitatiebegroting. Al het voedsel dat geproduceerd wordt is enkel voor de leden van de coöperatie.

[Wat wil Herenboeren Groene Hart realiseren naast voedsel produceren?](#)

De Herenboerderij gemeenschap is een afspiegeling van de samenleving. Dat betekent dat binnen het ledenbestand ook personen met een afstand tot de arbeidsmarkt welkom zijn. Hoe kunnen we deze mensen bereiken, betrekken en integreren binnen de Herenboerderij?

Over welke bevolkingsgroepen praten we, wanneer we spreken van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt?

1. Mensen die in de WW of bijstand zitten
  2. Migranten/statushouders
- Jongeren laten we niet met een schuld hun toekomst tegemoet gaan.
  - Ouderen laten we liever niet hun arbeidzame leven afsluiten met grote schulden.

Werken loont en wie werkt aan inkomstenverbetering wordt daarin gesteund.

Hier ligt de kans om de inwoners die 's morgens opstaan en gebukt gaan onder geldzorgen en daardoor nauwelijks nog kan functioneren. Die schaamte voelt, nauwelijks nog ergens komt en sociaal geïsoleerd raakt. Die zijn kinderen niet elke ochtend een ontbijt of warme maaltijd kan bieden. Ook dat zijn inwoners en die mogen we niet in de kou laten staan! Geef ze perspectief en blijf naast ze staan, reik ze de helpende hand aan. Iedereen doet mee!!

De proef

Om verscheidenheid en uitwisseling van contacten te bevorderen wordt uitgegaan van 10%. 10% van de deelnemende gezinnen kan bestaan uit bovengenoemde 2 groepen (totaal van 20 gezinnen). Op deze manier werkt Herenboeren aan een inclusievere samenleving.

Een samenleving waar migranten/statushouders, mensen met een beperking en mensen die "anders" zijn gelijkwaardig worden benaderd en behandeld. Het levert de samenleving meerwaarde op (participatie, verbinding, zingeving, integratie, structuur, eigenwaarde).

Gezinnen in een minima-situatie kunnen geen € 2500,- betalen. Wel zijn er mogelijkheden om wellicht door arbeid of andere vorm van inzet een compensatie te leveren voor de bijdrage die gemeente doet voor de deelname. Ook mensen met een beperking tot de arbeidsmarkt zijn gebaat met een rol/plek in een samenleving waar zij geaccepteerd, gerespecteerd en gewaardeerd worden; bij de Herenboerderij is dat mogelijk. Voor de gemeente zou deze oplossing, maximaal 20 gezinnen à € 2500,-, gaan om € 50.000. Dit is exclusief het boodschappenpakket. Maar eerst een casus om inzichtelijk te hebben waar we het over hebben.

Casus

Neem een gezin met twee kinderen ouder dan 12 jaar, dat heeft inclusief toeslagen een maandbudget van € 2.463, blijkt uit een berekening van het Nibud. Het grootste deel daarvan zijn zij kwijt aan vaste lasten, zoals huur en zorgverzekeringen. Ook andere noodzakelijke uitgaven zoals kleding, voedsel en onderwijs drukken flink op het besteedbare bedrag. Het gezin houdt dan nog zo'n € 100 over. Voor extra's en onverwachte uitgaven zoals uitjes, verjaardagen en sporten is geen ruimte. Als dit wel wordt meegerekend, komt een gezin gemiddeld al snel € 170 per maand tekort. Een extra pakket met boodschappen is dan meer dan welkom. Let op: dit zijn cijfers van 2020. De gas en elektraprijs hebben inmiddels een plafondprijs van € 290. Dit staat nog los van de prijsstijging van boodschappen. Het gezin komt inmiddels € 320 per maand tekort. Het Nibud komt in 2023 met nieuwe cijfers.

Elke maand tekort

Stel met bijstandsuitkering, twee kinderen ouder dan 12 jaar
 Voorbeeld Nibud gaat uit van bedrag
 bijstand vóór juli 2020

Inkomsten per maand

€2.463

Netto
bijstands-
uitkering € 1.503

Zorgtoeslag € 199

Huurtoeslag € 313

Kinderbijslag € 210

Kindgebonden
budget € 238

Zorg- en huurtoeslag moet
het gezin zelf aanvragen.

Gat in de begroting € 170

Weinig ruimte in bijstandsbudget

Bijstandsuitkering in euro
per maand, per 1 juli 2020

Tot AOW-gerechtigde leeftijd (netto)

	Gehuwden samenwonenden
Per maand	1.437,25
Vakantie-uitkering	75,65
Totaal	1.512,90

	Alleenstaanden en alleenstaande ouders
Per maand	1.006,08
Vakantie-uitkering	52,95
Totaal	1.059,03

Voor 18, 19 en 20-jarigen

	Gehuwden met kinderen
Per maand	784,19
Vakantie-uitkering	41,27
Totaal	825,46

	Alleenstaanden en alleenstaande ouders
Per maand	248,37
Vakantie-uitkering	13,07
Totaal	261,44

Uitgaven per maand

€2.633

Huur € 607

Gas en elektra € 146

Water € 19

Telefoon, tv, internet
€ 78

Zorgverzekering,
incl. eigen risico € 365

Verzekeringen
overig € 32

Onderwijs € 88

Contributies/
abonnement € 2

Vervoer € 68

Kleding en
schoenen € 180

Inventaris € 105

Onderhoud
huis en tuin € 23

Zelfzorgmiddelen € 10

Voeding € 545

Was- en schoon-
maakmiddelen € 9

Persoonlijke
verzorging € 71

Diversen € 12

Vrijtijdsuitgaven
o.a. verjaardagen
uitjes, hobby's,
sporten € 272

Lokale tegemoetkomingen zijn
verrekenend. Totaalbedrag uitgaven
afwijkend als gevolg van afronding

Conclusie

Bijstand, armoede, schulden en gezondheid: wat is de relatie? Uit onderzoek blijkt dat mensen die in armoede leven meer kans hebben op gezondheidsproblemen. Daarom is een integrale aanpak van armoede, schulden en gezondheid belangrijk. De situatie van mensen die in armoede leven wijkt in veel opzichten af van mensen die welvarender zijn. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziekte als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen of opvoedproblematiek kan een gevolg zijn. Door de verbanden over en weer ligt het risico van een negatieve spiraal op de loer. Een negatieve spiraal die moeilijk doorbroken kan worden, juist doordat er op meerdere levensdomeinen problemen zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verliezen van een baan of een scheiding. De financiële zorgen die daarbij kunnen ontstaan kunnen leiden tot allerlei andere problemen zoals psychosociale problemen of ziekte. (Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport).

We gaan de armoede niet in één keer oplossen. Maar alles wat we kunnen doen op lokaal niveau, waar wij als gemeente wél invloed op kunnen hebben, kunnen we aanpakken! Er ligt nu een voorstel, die passen in preventie, zorg voor elkaar en eigen kracht om het vol te houden. Op naar een inclusieve samenleving. Iedereen doet mee!

Met een enorm buitengebied is de gemeente Alphen aan de Rijn best een unieke gemeente. Voedselproductie in de akkerbouw en melkveehouderij, de Greenport Boskoop, natuur- en recreatiegebieden: alles komt samen binnen onze gemeentegrenzen. We willen die diversiteit koesteren én versterken, maar doen dat in het besef dat niet alles zal blijven zoals het nu is.

Nieuwe bedrijvigheid ontstaat en de natuur en de biodiversiteit verdienen onze aandacht. In de komende jaren maken we ons buitengebied klaar voor de toekomst. We ondersteunen lokale initiatieven en nieuwe verdienmodellen waarmee een duurzame transitie op gang gebracht wordt. Daarbij staat behoud van een sterke agrarische sector voorop, specifiek voor familie- en gezinsbedrijven.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Kwaliteit van leven te verbeteren en mentaal of lichamelijk beter te voelen. De kosten in de zorg en sociale zekerheid te doen afnemen (moderne sociale marktwerking versus de reguliere kosten/baten-marktwerking).

In het stimuleren van innovatie, recreatie en het verbeteren van de biodiversiteit, ziet de coalitie dat er sterk moet worden ingezet op samenwerking en participatie tussen inwoners, organisaties, ondernemers en natuur (Buiten Waardevol Buitengebied). Door deze samenwerking, zoals benoemd in dit initiatiefvoorstel, tot stand te brengen ontstaat deze gewenste samenwerking. Dit meedoen geeft eigenwaarde en laat mensen weer leven, in plaats van overleven.

Raadsbesluit

Met dit initiatiefvoorstel stellen ondergetekenden voor het volgende besluit te nemen:

- I. in te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel "Voedsel van onszelf";
- II. kennis te nemen van de bestuurlijke reactie op genoemd initiatiefvoorstel;

Verzoekt het college:

- a. te onderzoeken wat er in financieel en organisatorisch opzicht nodig is om de deelname, bij wijze van proef, van 20 gezinnen met afstand tot de arbeidsmarkt laten deelnemen in het kader van de inclusieve samenleving?
- b. het Herenboeren initiatief en andere lokale initiatieven optimaal te faciliteren;

- c. een inventarisatie van kansrijke locaties voor Herenboeren en andere vernieuwende landbouwprojecten te overleggen aan de gemeenteraad;
- d. de fracties in de gelegenheid te stellen om de vragen die binnen de fracties aanwezig zijn in te dienen en te beantwoorden;
- e. op basis van dit onderzoek een voorstel aan de raad te doen dat de proef met 20 gezinnen mogelijk maakt;
- f. een voorstel aan de raad te doen toekomen, uiterlijk 3^e kwartaal 2023.

Nieuw Elan

Peter Versteeg

Bijlage I: De landelijke feiten en definities

Armoede

Armoede is een kwestie van te weinig financiële mogelijkheden om de minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen te bekostigen. Er is bijvoorbeeld sprake van armoede wanneer iemand onvoldoende inkomen heeft voor voeding of een goede woning. Het maakt niet uit of hij de goederen en voorzieningen ook daadwerkelijk bezit.

De armoede in Nederland neemt nog steeds toe. Veel gezinnen leven in armoede; vorig jaar met het uitkomen van het armoede signalement waren dat nog 400.000 huishoudens in Nederland. Daarbij gaat om circa één miljoen personen (gezinnen met ouders en kinderen). Maar er zijn ook zzp'ers die rond het bijstandsniveau verdienen. Er is veel 'stille armoede': personen die *nét* rondkomen maar in alle opzichten voldoen aan definities van armoede: een minimum inkomen, of vanwege schulden een minimaal besteedbaar inkomen. Bij elkaar is er dan een voorzichtige schatting van circa twee miljoen Nederlanders, oftewel bijna twaalf procent van de totale Nederlandse bevolking.

Schulden

De schuld is in de economie een openstaand bedrag dat betaald moet worden. De schuld omvat de leningen, hypotheek, uitgestelde opbrengsten en uitgaven.

Om mensen met problematische schulden sneller en beter te helpen, neemt het kabinet maatregelen. Zo krijgen schuldeisers een deadline om te reageren op een voorstel van een schuldhulpverlener om er in goed overleg met de schuldenaar uit te komen. Daarnaast wordt de drempel lager voor mensen met schulden om sneller (opnieuw) toegang krijgen tot de wettelijke schuldsanering. Door de verwachte toename van schulden en armoede als gevolg van de coronacrisis is de urgentie extra hoog, zo schrijven staatssecretaris Van 't Wout (SZW) en minister Dekker (Rechtsbescherming) in een brief aan de Tweede Kamer.

De wijzigingen maken deel uit van een breed pakket aan maatregelen die het kabinet treft om de schuldenproblematiek terug te dringen, gericht op preventie, snelle en effectieve schuldhulpverlening en een zorgvuldige, maatschappelijk verantwoorde incasso. Het kabinet werkt in deze Brede Schuldenaanpak samen met gemeenten, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke organisaties. Gezien de effecten van de coronacrisis, is het juist nu nog meer van belang dat mensen met problematische schulden beter en sneller worden geholpen. Het kabinet heeft daarom extra geld beschikbaar gesteld voor het versnellen en intensiveren van de aanpak van schulden en armoede (bron: ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport). En wat te denken van de energiecrisis.

Bijstand

De bijstand is 'het vangnet' van de sociale zekerheid. Heeft men niet genoeg inkomen of vermogen om in het levensonderhoud te voorzien? En heeft men geen recht op een andere uitkering of voorziening? Dan komt men mogelijk in aanmerking voor algemene of bijzondere bijstand. De bijstand vult het inkomen aan tot de bijstandsnorm dat voor hem of haar geldt. De gemeente beoordeelt het recht op bijstand en de hoogte van de uitkering. Als dat nodig is kan de gemeente ook ondersteunen bij het vinden van een baan. Bij een bijstandsuitkering hoort namelijk een arbeidsplicht.

Er is een plicht om een tegenprestatie naar vermogen uit te voeren als de gemeente dat vraagt. Bij een tegenprestatie gaat het om onbetaalde en voor de samenleving nuttige activiteiten. De activiteiten hoeven niet bij te dragen aan de re-integratie. Weigert men een tegenprestatie? Dan kan de gemeente de bijstandsuitkering verlagen.

Gezondheidsproblemen

Gezondheid speelt een belangrijke rol in de arbeidsparticipatie van mensen. Slechte gezondheid kan een reden zijn om uit te stromen uit werk, bijvoorbeeld bij arbeidsbeperkingen of gezondheidsproblemen die ontstaan op de werkvloer. Gezondheidsproblemen kunnen ook ontstaan of verergeren wanneer iemand een uitkering ontvangt, bijvoorbeeld door demotivatie of het ontstaan van een depressie. De relatie tussen gezondheid en arbeid werkt dus twee kanten op: een

slechtere gezondheid verkleint de kans op werk, maar werkloosheid kan ook de gezondheid verslechteren. Dat maakt het lastig om het causale effect van gezondheid op werkloosheid te meten (bron: ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport).

Samenvattend

Bijstand, armoede, schulden en gezondheid: wat is de relatie? Uit onderzoek blijkt dat mensen die in armoede leven meer kans hebben op gezondheidsproblemen. Daarom is een integrale aanpak van bijstand, armoede, schulden en gezondheid belangrijk. De situatie van mensen die in armoede leven wijkt in veel opzichten af van mensen die welvarender zijn. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziekte als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen of opvoedproblematiek kan een gevolg zijn. Door de verbanden over en weer ligt het risico van een negatieve spiraal op de loer. Een negatieve spiraal die moeilijk doorbroken kan worden, juist doordat er op meerdere levensdomeinen problemen zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verliezen van een baan of een scheiding. De financiële zorgen die daarbij kunnen ontstaan kunnen leiden tot allerlei andere problemen zoals psychosociale problemen of ziekte. (Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport).

Zo maar een samenvatting van hetgeen je kan overkomen als het "even" tegen zit.

Vrijwel iedereen die zich bezig houdt met deze trieste en ingewikkelde materie is van mening dat armoede snel moet worden aangepakt. Waarom lijkt dit nu nóg dringender dan voorheen? Het antwoord is al even eenvoudig als dreigend. Alle signalen wijzen er op dat armoede in Nederland toeneemt, zo ook de totale schuldenlast. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat er met uitkeringen en het minimum inkomen de afgelopen jaren nauwelijks iets is gedaan. Er komen nauwelijks inkomensverbeteringen voor deze categorieën. Intussen stellen hulporganisaties en een aantal gemeenten zich er op in: mensen moeten worden geholpen. Maar hoe pakken we dat aan: met steeds meer mensen die naar de Voedselbanken gaan, er steeds meer schulden zijn, huren steeds hoger worden en steeds meer moeten betalen voor zorg, medicijnen, het huishouden, energie en studerende kinderen.

De oorzaken zijn in beginsel duidelijk: 1) echtscheiding, 2) verlies van baan en 3) een uit de hand lopend 'uitgeefgedrag'. De gemeente is zeker welwillend en met goede bedoelingen. Toch wordt er te vaak gesproken over het gegeven dat 'mensen zich moeten melden'. Maar er is zoveel schaamte dat er maar weinig inwoners zijn die naar de gemeente durven stappen met de mededeling dat zij in armoede leven.

Bijlage II: De gemeente Alphen aan den Rijn

Bestaanszekerheid

Voor een deel van onze inwoners is bestaanszekerheid geen vanzelfsprekendheid. Door een laag inkomen of een uitkering, door betalingsachterstanden of schulden lukt het niet meer om financieel rond te komen. De vaste lasten nemen toe terwijl de inkomens gelijk blijven. Meer dan 150 gezinnen kampen met grote problemen door de toeslagenaffaire. Het aantal gezinnen dat vrijwillig of opgelegd gebruik maakt van bewindvoering is flink toegenomen. De bestaanszekerheid kan ook onder druk staan door gebrek aan passende huisvesting of doordat de levenssituatie onveilig is. Als deze stabiele basis en de bestaanszekerheid onder druk staan kan de gemeente hulp bieden, voor kortere of langere tijd.

Kansen op de arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt neemt toe. Bedrijven slagen er niet in voldoende geschikt personeel aan te trekken en te behouden. Hier lijken kansen te liggen. Als gemeente willen we drempels wegnemen zodat iedereen weer kan meedoen. Bij voorkeur in betaald werk. Wie werkt zorgt voor welvaart, voor sociale solidariteit en voor zichzelf. Wie werkt draagt bij aan de toekomst van de samenleving en is in contact met andere mensen.

Als betaald werk nog niet lukt is vrijwilligerswerk een tussenstap naar betaald werk of een alternatief. Iedereen kan iets, we verwachten dat iedereen een bijdrage levert aan de samenleving, al dan niet in de vorm van een tegenprestatie. Dat vraagt dat inwoners in elk geval taalvaardig zijn. Daarom voorkomen en bestrijden we laaggeletterdheid.

Van nieuwkomers verwachten wij dat zij snel integreren en actief meedoen in de samenleving, bij voorkeur via betaald werk. We ondersteunen hen met inburgeringscursussen zodat zij Nederlands leren en kennis opdoen van de Nederlandse samenleving.

De jeugd heeft de toekomst

We leveren extra inspanningen voor jongeren. Vooral de jongeren die niet naar school gaan en niet aan het werk zijn. We stimuleren dat zij hun kennis en talenten gebruiken om eigen inkomsten te creëren. We zetten in op het halen van een startkwalificatie. Als dat niet (meer) lukt regelen we een werkervaringsplek waar zij werkenderwijs kunnen leren. Voor alle vragen en informatie kunnen jongeren terecht bij het Jongeren Informatie Punt (JIP).

Onmisbare ondernemers

We stimuleren en ondersteunen ondernemers die oog hebben voor de participatie van kwetsbare werknemers. Sociale ondernemers zijn belangrijke bondgenoten in de aanpak van maatschappelijke problemen. Zij bieden leerwerkroutes voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ze hebben oog voor eerder verworven competenties als diploma's ontbreken.

In samenwerking met het (beroeps-) onderwijs, Rijnvicus, de VOA en Stichting WerkVinden kunnen we werkzoekenden aan het werk helpen en ondernemers van personeel voorzien. We denken daarbij aan korte werkgerichte cursussen, flexbanen en zogenaamde mini-jobs. Dit laatste zijn meerdere deeltijdbanen bij meerdere organisaties, maar wel met één coördinerende werkgever. We ondersteunen startups die op zoek zijn naar een coach of een investeerder. Op deze manier vergroten we de kansen op de arbeidsmarkt. Deze samenwerking vraagt stevige structurele afspraken over en weer met rechten en plichten. We weten immers dat vrijblijvende afspraken en ideeën niet tot concrete resultaten leiden.

Rijnvicus

Rijnvicus is ons sociale ontwikkelbedrijf voor de inwoners voor wie de reguliere arbeidsmarkt nog buiten bereik ligt. Hier zijn mogelijkheden om een vak te leren. Rijnvicus doet dit in nauwe samenwerking met de lokale en regionale bedrijven. Voor wie dit kan is Rijnvicus een opstap naar werk bij een regulier bedrijf. Daarnaast blijft Rijnvicus van blijvende betekenis voor inwoners die een beschutte omgeving nodig hebben om te kunnen werken.

[Hulp bij geldzorgen](#)

We blijven volop ondersteunen bij financiële problemen. De campagne 'Geldzorgen, hulp vragen kost niets', blijven we met regelmaat herhalen. Ook het actief afgaan op signalen van financiële achterstanden om zo grotere problemen te voorkomen zetten we voort. De verschillende regelingen voor inkomensondersteuning blijven. We ondersteunen de voedsel- en kledingbanken. Informatie over minimeerregelingen en bijzondere bijstand gaan we beter en breder verspreiden. We weten dat lang niet iedereen die gebruik kan maken van deze regelingen dat ook daadwerkelijk doet. Dat moet anders.

Naast het Jeugddeelnamefonds Alphen aan den Rijn willen we een vergelijkbaar fonds voor 18-plussers. We organiseren specifieke kortingen, gratis toegang en extra's voor minima, bijvoorbeeld in de vorm van een Alphenpas. Deze kortingspas is beschikbaar voor alle inwoners. De pas kan bijvoorbeeld korting geven bij het zwembad, bij cursussen of bij bepaalde winkels.

We zien een blijvend beroep op schuldhulpverlening. We gaan deze hulpverlening zelf uitvoeren zodra de overeenkomst met de huidige uitvoerder afloopt. We verwachten dat we zo nog sneller en effectiever hulp kunnen inzetten, in combinatie met verschillende vormen van inkomensondersteuning.

[Hulp op maat](#)

Soms is het nodig om verder te kijken dan het recht toe recht aan uitvoeren van wet- en regelgeving. Dan is maatwerk nodig om bestaanszekerheid te kunnen garanderen. Maatwerk betekent ook dat we durven experimenteren om tot duurzame oplossingen te komen. We maken hiervoor gebruik van de 'omgekeerde toets' en de 'doorbraakmethode'. Dit zijn werkwijzen waarbij de behoefte van de inwoner centraal staat en gezocht wordt naar mogelijkheden. Wet- en regelgeving is dan niet per definitie het startpunt en leidend, maar helpend. Waarbij het doel blijft dat de inwoner weer grip krijgt op diens eigen situatie.

Starten bij de vraag van de inwoner betekent ook aanwezig zijn waar de inwoner is. Dus in het buurtcentrum, in de nabijheid van andere vormen van hulpverlening en zorg. Hier is de drempel lager om hulp te vragen. Ook de gemeentelijke informatie over inkomensvoorzieningen, hulp bij geldzorgen en het JIP zijn in de wijk aanwezig.

Om direct een scherp beeld te krijgen van de hulpvraag is de inzet van breed en goed geschoolde professionals bij het eerste contact onmisbaar. En doordat meerdere organisaties in de wijk actief zijn is de juiste hulp snel ingeschakeld.

De afgelopen jaren is gestart met de transformatie van nieuwe taken door de WMO, Jeugdwet en Participatiewet. Hierbij is invulling gegeven aan de visie in de beleidsnota 'Beter voor elkaar'. Met deze integrale visie is de gemeente Alphen aan den Rijn landelijk smaakmaker in het sociaal-en maatschappelijk domein. Het veranderproces dat is ingezet heeft tijd nodig om tot resultaat te leiden. De ambitie voor de komende periode is dat de resultaten voor onze inwoners merkbaar worden. Dit doen we door in te zetten op preventie vanuit de basisvoorzieningen, gebiedsgericht te werken en ruimte te creëren voor innovaties en initiatieven. Daarbij geeft de gemeente inhoud aan de 'belofte van nabijheid' zoals die ten tijde van het transformatieproces is verwoord en die ook de komende jaren nog een forse inzet van de gemeente zal blijven vragen. Werken is de beste zorg voor mensen. Het is een preventiemiddel tegen eenzaamheid en zorg.

Notes
